

EXEKUTORSKÝ ÚŘAD PRAHA-VÝCHOD
Karlovská 3/195, Praha 6, 163 00
SOUDNÍ EXEKUTOR
Mgr. Jiří NEVŘELA

Dobro dne: 20. 7. 2005 | Hod. 13 Min. 00
Práci se: | Pracovní příležitost: | Podpis: *J. N.*

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Františka Duchoně a soudců Vojena Güttera a Ivany Janů ve věci ústavní stížnosti Mgr. Jiřího Nevřely, soudního exekutora Exekutorského úřadu Praha – východ, Karlovská 3/195, 163 00 Praha 6, zastoupeného Mgr. Romanem Fojtáškem, advokátem se sídlem Vinohradská 6, 120 00 Praha 2, proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 30. 1. 2004, čj. 18 Co 507/2003-32, takto:

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 30. 1. 2004, čj. 18 Co 507/2003-32, se zrušuje.

Odůvodnění:

Usnesením Okresního soudu v Chrudimí ze dne 2. 4. 2002, čj. Ne 2376/2002-9, byla nařízena exekuce podle rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 1. 2000, sp. zn. 35 Cm 509/97, k uspokojení pohledávky oprávněné společností [redacted]

[redacted] (dále též „oprávněná“), proti povinné [redacted] (dále též „povinná“), ve výši [redacted]

[redacted] nařízena exekuce podle rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. 8. 2000, sp. zn. 42 Cm 1/2000, k uspokojení pohledávky oprávněné ve výši 1.000.000,- Kč s 10% úrokem z prodlení p.a. jdoucím od 1. 6. 1999 do zaplacení, k uspokojení nákladů nalézacího řízení ve výši 41.039,- Kč a

k úhradě nákladů této exekuce (ve výrokové části II). Provedením exekuce byl pověřen stěžovatel (ve výrokové části III.).

Usnesením Okresního soudu v Chrudimi ze dne 18. 8. 2003, čj. Nc 2376/2002-16, byla na návrh soudního exekutora (stěžovatele) ze dne 17. 4. 2003, sp. zn. EX 20 20/02-56 (ke sp. zn. Okresního soudu v Chrudimi Nc 2376/2002-9) zastavena exekuce nařízená výše citovaným usnesením Okresního soudu v Chrudimi (ve výrokové části I.) s tím, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů exekuce (ve výrokové části II.) a dále, že povinná je povinna nahradit stěžovateli jakožto soudnímu exekutorovi na nákladech exekuce částku ve výši 6.506,- Kč (ve výrokové části III.).

Proti tomuto rozhodnutí se stěžovatel odvolal s odůvodněním, že důvodem zastavení exekuce byl nedostatek majetku povinné, a pokud byla tato zavázána k úhradě nákladů exekuce, znamenalo by takové rozhodnutí ve svém důsledku, že náklady exekuce ponese stěžovatel ze svého. K náhradě nákladů má být proto zavázána oprávněná.

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích napadeným usnesením ze dne 30. 1. 2004, čj. 18 Co 507/2003-32, usnesení Okresního soudu v Chrudimi ze dne 18. 8. 2003, čj. Nc 2376/2002-16, v odvoláním napadeném výroku III. potvrdil.

Krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí poukázal - s odkazem na ustanovení § 52 odst. 1 a § 87 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 120/2001 Sb.), a § 271 o.s.f. - na to, že v případě, kdy je exekuce zastavena z důvodů neležících na straně oprávněné, nelze oprávněné uložit, aby náklady exekuce stěžovateli (soudnímu exekutorovi) hradila. Zásadně tato povinnost má být uložena povinnému. Okresní soud proto postupoval správně, pokud povinné uložil, aby nahradila stěžovateli jeho náhrady exekuce. Pro použití ustanovení § 89 zákona č. 120/2001 Sb., odvolací soud neshledává důvodu právě s ohledem na znění ustanovení § 271 o.s.f. Oprávněné nelze přičítat zavinění za zastavení exekuce a proto není na místě, aby jí byla uložena povinnost k náhradě nákladů exekutora.

Nejvyšší soud ČR usnesením ze dne 22. 3. 2005, čj. 20 Cdo 2740/2004-46, dovolání stěžovatele proti citovanému usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích, z důvodu nepřipustnosti odmítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Dovolací soud poukázal na ustálený a jednotný výklad připustnosti dovolání ve vztahu k pojmu věci samotné jako věci, která „je tím předmětem, pro nějž se řízení vede; v řízení o zastavení exekuce je tedy o věci samé rozhodováno pozitivním, případně zamítavým (ve vztahu k návrhu byl-li podán) výrokem. Současný výrok o nákladech exekuce podle § 87 odst. 1 až 3 zák. č. 120/2001 Sb. vydaný soudem v souvislosti se zastavením exekuce – ať již za postupu dle § 52 odst. (poznámka: zřejmě odst. 1, neboť odkaz na konkrétní číslo odst. chybí) téhož zákona podle § 271 o.s.f. anebo podle § 89 zákona č. 120/2001 Sb. – je rozhodnutím o vedlejších plnění (jde o rozhodnutí výlučně procesní povahy), které věcně neřeší práva a povinnosti účastníků uplatněná návrhem nebo vyplývající z průběhu řízení a není tedy rozhodnutím o věci samé ve smyslu § 238a odst. 1 písm. d) o.s.f.“. Nejvyšší soud konečně uvedl, že stěžovatel rozhodnutí odvolacího soudu vystavil kritice, již v daném dovolacím řízení

zohlednit nelze. Dovolacímu soudu proto nezbylo nic jiného než stěžovatelove dovolání za postupu dle § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o.s.f. odmítnout.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 30. 1. 2004, čj. 18 Co 507/2003-32, napadl stěžovatel ústavní stížností a uvedl, že jím byl porušen čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR, čl. 1, čl. 9 odst. 1, čl. 11 odst. 1 a odst. 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

Stěžovatel poukázal v první řadě na to, že v případě, kdy dochází k zastavení exekuce pro nedostatek majetku, rozhodnutí soudu, kterým je uložena povinnost k úhradě nákladů exekuce povinné, fakticky znamená, že náklady exekuce musí nést soudní exekutor. Stěžovatel proto zásadně nesouhlasí s názorem krajského soudu, který nashledává důvody pro použití ustanovení § 89 zákona č. 120/2001 Sb., neboť s ohledem na znění ustanovení § 271 o.s.f. oprávněné nelze přičítat zavinění za zastavení exekuce, a nelze jí proto uložit povinnost k náhradě nákladů exekutora. Logickým argumentem a contrario lze podle stěžovatele z napadeného usnesení dovodit, že zavinění za zastavení exekuce v tomto případě lze přičíst stěžovateli (soudnímu exekutorovi). Ten však řádně vedl exekuci a vyčerpal všechny zákonné prostředky k tomu, aby pohledávku oprávněné uspokojil. Naopak oprávněná je v takových případech tou, kdo exekuci navrhuje, aniž by měla informace o majetku povinné a tou, kdo vstupuje do obličácních vztahů s nebonájmými dlužníky.

Stěžovatel tedy napadá interpretaci a aplikaci občanského soudního řádu soudem. Domnívá se, že soud musí přihlížet k tomu, že občanský soudní řád byl přijat v době, kdy exekuční řád ani institut soudního exekutora nexistovaly. V současné době musí být o.s.f. aplikován v úzké vazbě na exekuční řád a jeho specifika. Vložení ustanovení § 89 do zákona č. 120/2001 Sb. bylo dle něj nepochybně vedeno snahou zákonodárce upravit režim nákladů exekuce při zastavení exekuce odlišně, a zohlednit tak specifika exekučního řízení. Dále připomíná, že soudní exekutor je povinen nařízenou exekuci provést bez ohledu na svou vůli. Pokud tato činnost provádí rozhodnutím soudu fakticky bez odměny, je podroben nucené práci (službě). Nadto musí ze svého majetku hradit i hotové výdaje exekuce, čímž je prolomena i ochrana vlastnického práva, neboť jeho majetek je tím zmenšován a zároveň se jedná o skryté vyvlastňování majetku exekutora de facto, a to bez zákonné opory a bez náhrady. Odkazuje dále na ustanovení § 3 odst. 1 a 2 zákona č. 120/2001 Sb. a dovozuje, že by se soudní exekutor v hypotetickém případě - kdy by neměl příjem ze správy vlastního majetku, portfolio jeho exekucí by tvořily případy nemajetných povinných a obecné soudy by postupovaly shodně s projednávaným případem - ocitl zcela bez příjmů. I z toho je zřejmé, že stížností napadené usnesení je neústavní a zcela absurdní. Dodává, že drtivá většina soudů v případě zastavení exekuce pro nedostatek majetku povinného ukládá povinnost uhradit náklady exekuce oprávněnému. Jestliže tedy napadeným usnesením odvolacího soudu dojde k opačnému rozhodnutí, je takové rozhodnutí dle stěžovatele zároveň v rozporu s čl. 1 Listiny, neboť stěžovatel pak není roven v právech s ostatními exekutory, kterým soudy ve zcela shodných případech ukládají povinnost nahradit náklady exekuce při zastavení exekuce oprávněnému. Pokud by se však stalo práxi ukládání povinnosti nemajetnému povinnému, znamenalo by to likvidaci minimálně menších exekutorských úřadů a prohlášení konkursu. Oprávnění by totiž mohli v daných případech podávat návrhy na nařízení exekuce i opakovaně při vědomí, že nepodstupují žádné riziko a nic neinvestují, neboť exekuční řízení je osvobozeno od

soudních poplatků. „To by ve svém důsledku vedlo ke zhroutilí dosud fungujícího systému výkonu exekučních titulů prostřednictvím soudních exekutorů.“

Stěžovatel proto navrhl, aby Ústavní soud vydal nálezi: Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 30. 1. 2004, čj. 18 Co 507/2003-32, se zrušuje. S upuštěním od ústního jednání před Ústavním soudem souhlasil.

K ústavní stížnosti se vyjádřili Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích a Okresní soud v Chrudimi. Český Plyn, k.s., se práv vedlejšího účastníka vzdal.

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ve svém vyjádření prohlásil argumentaci stěžovatele za nepřipadnou, zcela odkázal na odůvodnění ústavní stížnosti napadeného usnesení a dodal, že aplikace zákona č. 120/2001 Sb. s sebou přináší řadu problémů, které dle jeho přesvědčení může odstranit jen úprava, která důsledně svěří exekuci od jejího zahájení do skončení do rozhodovací pravomoci exekutorů. Krajský soud proto navrhl, aby ústavní stížnost byla jako zjevně neopodstatněná odmítnuta a sdělil, že s upuštěním od ústního jednání v řízení před Ústavním soudem souhlasí.

Okresní soud v Chrudimi ve svém vyjádření odkázal na odůvodnění napadeného usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích. Dále uvedl, že činnost soudního exekutora lze považovat za činnost podnikatelskou, s čímž jsou spojena i podnikatelská rizika. Okresní soud konečně sdělil, že s upuštěním od ústního jednání v řízení před Ústavním soudem souhlasí.

Pokud jde o povinnou společnost [redacted], bylo zjištěno, že usnesením Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 23. 8. 2005, čj. 55 Cm 186/2005-7, byla tato společnost zrušena s likvidací a jmenován likvidátor.

Ústavní stížnost je důvodná.

Ústavní soud mnohokrát v minulosti zdůraznil, že není oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů a že není vrcholem jejich soustavy (srov. čl. 81, čl. 90 Ústavy ČR). Proto na sebe nemůže stáhnout právo přezkumného dohledu nad jejich činností za předpokladu, že soudy postupují v souladu s obsahem hlavy páté Listiny (čl. 83 Ústavy ČR). Ústavní soud na druhé straně opakovaně připustil, že aplikace a interpretace právních předpisů obecnými soudy mohou být v některých případech natolik extrémní, že vybočí z mezí hlavy páté Ústavy, a zasáhnou tak do některého ústavně zaručeného základního práva.

Ústavní soud shledal, že právě k takovému zásahu do ústavně garantovaného práva v projednávaném případě došlo.

Jádrem projednávané ústavní stížnosti je posouzení, zda aplikace a interpretace příslušných ustanovení zákona č. 120/2001 Sb., provedená obecnými soudy, na základě níž bylo shledáno, že v projednávaném případě nemá stěžovatel nárok na náhradu nákladů exekuce, je ústavně konformní. Krajský soud vzhledem k tomu, že exekuce

byla zastavena podle § 268 odst. 1 písm. e) o.s.f. (*poznámka*: s důvody a se zastavením exekuce - jak vyplývá z čl. 15 spisu Okresního osudu v Chrudimi sp. zn. Ne 2376/2002 - souhlasila i oprávněná), konstatoval, že povinnost k náhradě nákladů exekuce by měla mít povinná. Podle názoru krajského soudu exekuce nebyla zastavena v důsledku procesního zavinění oprávněné při nařízení exekuce nebo v průběhu ní, a oprávněné proto nelze uložit podle § 89 zákona č. 120/2001 Sb. povinnost k náhradě nákladů exekuce. Stěžovatel proto nemá na jejich náhradu právo. Tyto závěry stěžovatel napadá a tvrdí, že jimi obecný soud zasáhl do jeho práv, zaručených čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR, čl. 1 čl. 9 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 a odst. 4 Listiny.

Ústavní soud ve svých rozhodnutích opakovaně konstatoval, že ačkoli je vázán petitem návrhu a nemůže jej měnit, neplatí to pro odůvodnění ústavní stížnosti. Není tedy v rozporu s jeho posláním, jestliže je napadené rozhodnutí orgánu veřejné moci přezkoumáno i z jiných hledisek (srov. např. nálezy sp. zn. II. ÚS 305/99 In: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení - svazek 20, Vydání I. Praha, C.H. Beck, 2001, str. 217 a násl.; nálezy sp. zn. I. ÚS 129/99 In: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení - svazek 18, Vydání I. Praha, C.H. Beck, 2001, str. 243 a násl.). Vzhledem k tomu, že stěžovatel svým podáním zpochybňoval též postup soudu při aplikaci a interpretaci příslušných ustanovení exekučního řádu, zabýval se Ústavní soud také tím, zda v projednávané věci nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces, ačkoli porušení tohoto práva stěžovatel výslovně netvrdil. Ústavní soud totiž opakovaně judikoval, že rozhodnutí obecného soudu by bylo možno považovat za protiústavní, pokud by byly právní závěry výsledkem takové interpretace a aplikace právních předpisů, jež jsou v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními, interpretace a aplikace, jež vybočují z mezí ústavnosti, svévolné interpretace příslušného ustanovení právního předpisu nebo interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. přepjatý formalismus) (srov. např. nálezy ze dne 8. 7. 1999, sp. zn. III. ÚS 224/98 In: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení - svazek 15, Vydání I. Praha, C.H. Beck, 2000, str. 17 a násl.).

Ústavní soud při svých úvahách vzal primárně na zřetel charakter činnosti vykonávané exekutorem tak, jak vyplývá z exekučního řádu. Stát přenesl zákonem č. 120/2001 Sb. na exekutory část svých mocenských pravomocí. Současně stanovil, že exekutor vykonává tuto činnost nezávisle a nestranně (§ 2 citovaného zákona). Nezávislost exekutora je zabezpečena v rámci zákona č. 120/2001 Sb. různými způsoby, mimo jiné též úpravou, obsaženou v § 3, dle něhož exekutor vykonává exekuční a další činnost za úplatu a současně je omezen na výdělečných činnostech; jeho činnost je neslučitelná s jinou výdělečnou činností s výjimkou správy vlastního majetku (může však i za úplatu vykonávat činnost vědeckou, publikační, pedagogickou, tlumočnickou, znaleckou a uměleckou). Nelze současně nezmínit, že s ohledem na ustanovení § 30 citovaného zákona lze provedení požadovaných úkonů v rámci exekuce odmítnout jen z velmi omezených důvodů. Exekutor tedy zásadně nemá volnost při výběru provedení exekuce. Nezávislost exekutora (i ekonomická) na státu je základním předpokladem jeho nestrannosti při výkonu exekuční činnosti (srov. mj. důvodovou zprávu k exekučnímu řádu).

Ustanovení exekučního řádu, která upravují náhrady nákladů exekuce, proto musí být aplikována a interpretována s ohledem na specifické postavení exekutora v řízení o exekucích a na nezbytnost zachování a šetření jeho nezávislosti. Jestliže na jedné straně zákonodárce vyjádřil zcela zjevně svůj úmysl, aby exekutor vykonával

svou činnost za úplatu, přičemž toto ustanovení chrání jeho nezávislost, nelze další ustanovení téhož právního předpisu aplikovat a interpretovat zcela opačně, s tímto úmyslem v rozporu, tedy ignorovat specifika exekutorova postavení a v řízení o exekuci mu nepřiznat nejen odměnu, ale ani náhradu dalších nákladů, při provádění exekuce vzniklých. To vše pochopitelně platí pouze tehdy, pokud by takový záměr zákonodárce z příslušných ustanovení zákona č. 120/2001 Sb., jimiž se upravuje náhrada nákladů řízení, explicitně nevyplýval. K takovému závěru však podle názoru Ústavního soudu dospět nelze. Podle § 87 odst. 2 a odst. 3 citovaného zákona leží povinnost k úhradě nákladů exekuce zásadně na povinném, a to jak vůči oprávněnému, tak i vůči exekutorovi. Podle § 89 citovaného zákona však soud může uložit oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce, dojde-li k zastavení exekuce. Vzhledem k premise, že náklady exekutora musí být nahrazeny, tedy musí mu být zajištěna „úplata“, jak zaručuje § 3 citovaného zákona, není možné náhradu nákladů exekutora odmítnout s odkazem na subsidiární užití občanského soudního řádu pro nedostatek „procesního zavinění“. Pro tento případ zákon č. 120/2001 Sb. zjevně „stanoví jinak“ a subsidiární použití o.s.ř., na nějž odkazuje § 52 zákona č. 120/2001 Sb., je vyloučeno. Náklady exekuce tedy musí hradit buď povinný, a není-li to možné, tedy jestliže soud dospěje k závěru, že jsou důvody proto, aby neuložil povinnost k náhradě nákladů řízení povinnému, musí být rozhodnuto o uložení povinnosti náhrady nákladů oprávněnému. Oprávněný tak musí při podání návrhu na provedení exekuce toto riziko s ohledem na možnost povinného zvážit. Každé takové rozhodnutí soudu musí být pochopitelně řádně odůvodněno.

Pokud tedy v souzené věci oprávněná za dané situace zvolila cestu exekuce, pověřený exekutor (stěžovatel) v průběhu exekuce zjistil, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jejich nákladů a požádal proto o zastavení exekuce (ostatně s důvody a se zastavením exekuce - jak vyplývá z čl. 15 spisu Okresního soudu v Chrudimi sp. zn. Ne 2376/2002 - souhlasila i oprávněná), nelze po stěžovateli spravedlivě požadovat, aby tíhu nákladů na zjevně bezúspěšnou exekuci nesl sám.

Jestliže tedy obecný soud při svém rozhodování zcela pomínil kogentní ustanovení § 3 zákona č. 120/2001 Sb. a nárok na úplatu stěžovateli odepřel, vymyká se jeho rozhodnutí zcela zjevně nosnému principu, na němž je zákon č. 120/2001 Sb. vybudován, a ohrožuje i pro futuro nezávislost exekutora. Podle názoru Ústavního soudu obecný soud interpretoval a aplikoval příslušná ustanovení zákona č. 120/2001 Sb. natolik extrémně, že svým postupem zjevně vybočil z mezí ústavnosti, a zasáhl tak do práv stěžovatele - jakožto účastníka řízení, v němž se rozhodovalo o úhradě nákladů exekuce, jež mu vznikly - na spravedlivý proces.

S ohledem na výše uvedené lze tedy konstatovat, že pokud je exekutor pověřen provedením exekuce, vzniká mu tím nárok na úplatu, za níž tuto činnost provozuje. I v souzené věci tak stěžovateli nesporně tento nárok vznikl a jeho výše byla soudem také vyčíslena na 6.506,- Kč (č.l. 16, 13), což je 3000,- Kč na odměnu stěžovatele, 282,- Kč na daň z přidané hodnoty, 1424,- Kč Kč na náhrady hotových výdajů exekutora a náhrady za ztrátu času a 1.800,- Kč náhrady za doručení písemností. Jestliže tedy soud shora popsaným ústavně nonkonformním způsobem rozhodl, že tyto náklady, a to včetně hotových nákladů, ponese sám stěžovatel, resp. že na jejich náhradu nemá nárok, zasáhl tím nepochybně též do jeho práva vlastnit majetek, garantovaného čl. 11 Listiny, neboť vlastní majetek exekutora byl tímto způsobem neoprávněně zmenšen.